

Protokollation i Straffesager.

Af Assistent i Kirkeministeriet, cand. juris A. Seerup.

Den indgribende Omordning af Strafferetsplejen, som Retsplejelovens Gennemførelse af det akkusatoriske Princip og af Grundsætningerne om Offentlighed, Mundtlighed og Umiddelbarhed vil medføre, vil have til Følge, at Protokollationen vil miste den afgørende Betydning, den har i vor nuværende Straffeprocess, og i Fremtiden kun blive et Hjælpe-middel, der anvendes, hvor Hensynet til Sagens behørig Tilrettelægning for vedkommende Domstol nødvendiggør det.

Imidlertid vil dels Hensynet til Sagens Appel, dels den Omstændighed, at Loven i en Række Tilfælde fraviger Umiddelbarhedsgrundsætningen, bevirke, at Protokollation bliver nødvendig i ret stort Omfang, og der er da ogsaa i Loven givet Forskrifter for Protokollationen i en Række forskellige Tilfælde¹⁾. Disse kan samles i tre Grupper:

- I. Straffesager for Højesteret, i hvilke der ikke er foreskrevet Protokollation af Forklaringer, der afgives for Retten selv, jfr. § 955;
- II. Nævningesager, i hvilke det væsentligste af de Udsagn, der afgives under Afhørelsen, skal optages i en særskilt Bog, jfr. § 876;
- III. Straffesager, der behandles for Landsret som 1ste Instans uden Nævningers Medvirken, jfr. §§ 921 og 922, 3. Stk.: Underretssager jfr. § 926, 4. Stk.: offentlige Politisager jfr. § 854, 2. Stk.; Retsmøder under Efterforskningen jfr. § 810, 2. Stk.

For samtlige disse Tilfælde gælder Bestemmelsen i § 824, 2. Stk. om, at det væsentlige Indhold af de afgivne Udsagn skal gengives i Retsbogen; vigtigere Erklæringer af Sigtede og navnlig Tilstaaelse skal saa vidt muligt gengives med

¹⁾ Jfr. Munch-Petersen: Den danske Retspleje, I. Del, pag. 147.

hans egne Ord, og det samme gælder om Forklaringer, der afgives af Vidner og Syns- eller Skønsmænd, medmindre de maa antages at skulle afhøres paany under Domsforhandlingen (Nævningesager). Naar Afhørelsen er endt, oplæses og vedtages det Retsbogen tilforte.

Hvad Ankesager for Landsret angaar, foreskriver § 965; 2. Stk., at Reglerne i Kapitel 79 skal finde Anvendelse paa disse Sagers Behandling, for saa vidt ikke saadant er udelukket ved Forholdets Forskellighed eller særlig Bestemmelse. Forsaavidt denne Bestemmelse ikke tør forstaas saaledes, at den Omstændighed, at disse Sager kun undtagelsesvis vil blive indankede for Højesteret, netop medfører, at der ikke i disse Sager er Anledning til en Protokollation svarende til den i Landsretssager i første Instans, maa ogsaa disse Sager henføres til Gruppe III.

De anførte Regler vil da føre til, at Protokollation af de afgivne Forklaringer, vil blive nødvendig i de allerfleste Tilfælde, og Undtagelsesbestemmelsen i § 824, 2. Stk. om, at Vidners og Syns- og Skønsmands Forklaringer ikke skal protokolleres udførligt, hvis det maa antages, at de afhørte paany skal afhøres under Domsforhandlingen, vil — fraset det af Loven selv fremhævede Tilfælde, Nævningesager, — kun betyde, at Tidspunktet for Protokollationen rykkes fra Forundersøgelsen til Domsforhandlingen. Protokollationen undgaas ikke. Men naar Protokollation saaledes bliver nødvendig i et for en mundtlig Retspleje betydeligt Omfang, er der Fare for, at Bevidstheden om, at den gamle skriftlige Retspleje er afløst af en mundtlig, vil medføre, at Domstolene netop for at betone Forskellen mellem det nye og det gamle, vil blive tilbøjelige til at begrænse det skriftlige — som det sekundære — saa meget som muligt og lade Begrænsningen ramme Protokollationen i en saadan Grad, at de for Retsplejen med Protokollationen forbundne Ulemper yderligere forøges. Bestræbelserne maa rettes paa i saa høj Grad som muligt at afbøde Virkningerne af Lovens Fravigelse fra Umiddelbarhedsprincippet, saaledes at hvor den dømmende Ret maa nøjes med et Protokollat i Stedet for de afhørtes mundtlige Forklaring, forelægges der Retten et Protokollat, der giver et fuldkomment tro, i ingen Henseende forvansket Billede af det afgivne Udsagn og derigennem af den afhørte Person. Og at dette Maal haves for Øje ved Protokollationen, har Betydning ikke blot for den Ret, der skal dømme i Sagen, men ogsaa for Paatalemyndigheden, der skal afgøre Spørgsmaalet om Tiltale eller Ikke-Tiltale, samt sidst og ikke

mindst for den Sagfører, der som Forsvarer skal varetage den Sigtedes Tarv.

Medens enhver, der har Kendskab til Forhørsvirksomhed, erkender Vanskelighederne herved, og véd, hvor meget der afhænger af den enkeltes Evner og Dygtighed som Forhørsdommer, forekommer Protokollationen mange at være en saare simpel Sag, det næppe er Ulejligheden værd at skænke Opmærksomhed. I Virkeligheden er Protokollationen en baade vanskelig og betydningsfuld Virksomhed, og en slet Protokollation kan være lige saa skæbnesvanger for en Sags Udfald som et slet Forhør¹⁾.

Ethvert Udsagn skades ved Gengivelse, hvad enhver kender fra de talrige Misforstaaelser, der skyldes, at et Udsagn er gengivet overfor Tredjemand i en ikke fuldstændig nøjagtig Form, ligesom ogsaa mangt et Rygte stammer fra, at der ved Gengivelsen af et Udsagn er indløbet Fejltagelser, Overdrivelser, Misforstaaelser, eller at noget, der er hørt ved en Lejlighed, er sammenblandet med noget, der er hørt ved en anden Lejlighed. Faren for, at slige Unøjagtigheder skal indsnige sig ved Protokollationen, er vel i langt mindre Grad til Stede ved den retslige Afhøring med paafølgende Protokollation end i det daglige Liv; men Muligheden for, at Fejl skal fremkomme i Gengivelsen, er til Stede; dog skabes der en Kontrol med Protokollationen, saaledes at mulige Ukorrektheder straks kan berigtiges, ved Bestemmelsen i § 82³ 3. Stk. om, at Paatalemyndigheden, Sigtede og Forsvareren er berettigede til at fremføre Bemærkninger med Hensyn til den skete Tilførsel.

I flere Tilfælde vil imidlertid en større Fare true Protokollationens Paalidelighed, nemlig Faren for en summarisk Protokollation, saa meget mere som Loven i saa Henseende selv viser Vej. § 824, 2. Stk. aabner Adgang for en summarisk Protokollation, naar det maa antages, at Vidner eller Syns- og Skønsmand skal afhøres paany under Domsforhandlingen. Denne Bestemmelse vil let kunne have til Folge, at mangen Dommer i den Hensigt at afbøde Virkningerne af Lovens Afvigelse fra Umiddelbarhedsgrundsætningen, henskyder den egentlige Afhøring til Domsforhandlingen, hvad Lovens Regler aabner Adgang til ikke blot i Nævningesager, men ogsaa i Underretssager og Landsretssager uden Nævninger²⁾. I saadanne Tilfælde vil det da -- fraset Nævningesager

¹⁾ Jfr. von Höpler i Archiv für Kriminologie LXVII p. 198 ff.

²⁾ Munch-Petersen: l. c. pag. 158—159.

— ganske vist være nødvendigt at foretage den udførlige Protokollation ved Afhøringen under Domsforhandlingen. Men der er den Mislighed ved, at den udførlige Protokollation opsættes til dette Tidspunkt, at ved den fornyede Afhøring bliver det ikke muligt at udøve den fornødne Kritik med Hensyn til Forklaringens Paalidelighed, fordi den afhørtes oprindelig afgivne, maaske detaillerede og fra den nu afgivne stærkt afvigende Forklaring kun er summarisk protokolleret. Hertil kommer, at den senere afgivne Forklaring snarere — mod Vidnets Vidende og Vilje — er urigtig end den først afgivne, ligesom Vidnet ved, at der er forløbet længere Tid efter Iagttagelsen, og ved at beskæftige sine Tanker med det, hvorefter Forklaringen afgives, i højere Grad udsættes for at afgive en Forklaring, hvori Digt og Virkelighed er sammenblandet, saa at Formodningen er for, at af to uoverensstemmende Forklaringer er den først afgivne sandsynligvis den rigtigste. Der er ganske vist den Mulighed, at man kan søge at undgaa den fornyede Afhøring ved overhovedet at opsætte Afhøringen til Domsforhandlingen, hvad Loven jo muliggør i Underretssager. Derved undgaaes ogsaa Protokollation for Domsforhandlingen.

Begge de nævnte Fremgangsmaader, der er muliggjorte af Loven, stemmer med Umiddelbarhedsgrundsætningen og sparer en tilsyneladende overflødig Protokollation, vil muligvis let vinde Tilhængere, saa meget mere som de stemmer med Principer, der er gjort gældende i Tyskland og Østrig og kommet frem i international Kriminalistforenings Reformprogram¹⁾. Denne Udskyden af Bevisførelsen til Domsforhandlingen vil imidlertid let kunne medføre højst uheldige Konsekvenser. Først og fremmest vil et Bevismiddel naturligvis kunne gaa tabt paa Grund af Udsættelsen, men tillige vil hele Forundersøgelsen trues i sin Bestaaen og være i Fare for at indskrænkes i meget betydelig Grad til Fordel for paa den ene Side Domsforhandlingen, paa den anden Side Efterforskningen. Hertil kommer yderligere, at det Grundlag, hvorpaa Paatalemyndigheden skal træffe Afgørelsen, om Tiltale skal rejses eller ikke, svækkes. Herimod kan ikke indvendes, at Loven ved Bestemmelsen i § 935, 3. Stk. anser det for Reglen, at Bevisførelsen udskydes til Domsforhandlingen i offentlige Politisager. Thi i disse Sager rejses Tiltalen af Politimesteren, som selv har ledet Un-

¹⁾ Jfr. Wulfen i Archiv für Kriminologie XIII p. 220. Derimod H. Gross, smsts. XII p. 191.

dersøgelsen og altsaa har særlige Betingelser for at træffe Afgørelsen. Men i Sager, hvor Overanklageren skal rejse Tiltale paa Grundlag af den ham forelagte Forhørsudskrift med Bilag, vil det være højest betænkeligt, at Afgørelsen eventuelt skal træffes paa Grundlag af nogle Politirapporter og nogle summariske Protokollater. Det er netop af endnu større Betydning efter den nye Retspleje end under den nuværende, at Spørgsmaalet om Tiltale afgøres paa det fyldigst mulige Grundlag, navnlig ogsaa nøjagtige og fyldestgørende Protokollater. Dette kræves af Hensyn til Sigtede. Det vil under den nye Retspleje kunne være af indgribende Betydning for Sigtede, om der rejses Tiltale eller ikke, saa at man ikke kan slippe Kravet om at vise den største Varsomhed ved Spørgsmaalet om Rejsning af Tiltale, ved at henvise til, at, hvis det viser sig, at der ikke har været tilstrækkelig Grund til at rejse Tiltale, vil Sigtede jo blive frifundet. Det er, naar den nye Retspleje ved sin Indførelse af Forhandlingernes Offentlighed sætter Befolkningen i nøje Kundskab om Forhandlingerne og deres Gang, af afgørende Betydning for Befolkningens Tillid til Retsplejen, at enhver forstaar, at der er Sikkerhed for, ikke blot at Lovovertrædelser straffes, men ogsaa for, at Tiltale ikke rejses, medmindre der ogsaa er et forsvarligt Grundlag for Tiltalen. Thi Forhandlingernes Offentlighed vil jo faktisk betyde deres Offentliggørelse, men denne vil for mangen Sigtet betyde en højest ubehagelig Tillægsstraf. Offentliggørelsen, der af den professionelle Forbryder nærmest betragtes som en Ære og Reklame, vil ramme den ærekære Sigtede haardest, og ikke blot Sigtede, men ogsaa dennes Familie. Og ikke alene en Domfældelse, men ogsaa en Sag, der ender med Frifindelse, ja selve den Omstændighed, at en Person har været sigtet, vil gennem Pressens Offentliggørelse af Forhandlingerne kunne have langvarige ubehagelige Følger for den paagældende. Disse Ulemper ved Offentligheden kan imidlertid mildnes ved, at der ved Efterforskningen og i de dertil hørende Retsmøder gøres et energisk Arbejde for at skabe Sagen saa godt oplyst som muligt, og netop ved nøjagtig og fyldestgørende Protokollation af de afgivne Forklaringer tilvejebringes det bedst mulige Grundlag for Afgørelsen dels af Indledning af Forundersøgelse, dels af Rejsning af Tiltale ¹⁾).

Hvorledes tilvejebringes imidlertid en nøjagtig og fyldestgørende Protokollation? Den nærmestliggende Udvej til at

¹⁾ Jfr. v. Höpler l. c. pag. 201 ff.

skaffe et fuldtud nøjagtigt Referat af de afgivne Forklaringer, er at anvende stenografisk Protokollation. Retsplejeloven foreskriver det vel intetsteds, men i Motiverne gives der Anvisning derpaa¹⁾. Det vil dog kun være undtagelsevis, at der vil finde stenografisk Referat Sted paa Grund af ganske særlige Forhold. Regelmæssigt vil det være fuldt tilstrækkeligt at nøjes med en Protokollation i Overensstemmelse med Forskrifterne i § 824, 2. Stk. Men naar man opgiver den stenografiske Protokollation, fremkommer paa den anden Side Vanskeligheder ved at faa Protokollationen fyldestgørende²⁾. Først er der her Spørgsmaalet om Fremgangsmaaden. Bør Protokollationen ske efterhaanden eller først, naar Afhøringen er sluttet? Hovedreglen bør formentlig være at vente med at protokollere, til Afhøringen er sluttet, og under Afhøringen opnotere Hovedpunkter af Forklaringen til Støtte for Protokolleringen samt ved vigtige Enkeltheder gennem fornyet Udspørgen forvise sig om, at der ikke er indløbet Misforstaaelser i Svar eller Udtryk. Navnlig i Tilfælde, hvor Afhøringen former sig saaledes, at afhørte selv giver en sammenhængende Forklaring, vil en Afbrydelse for at protokollere ofte let bringe ham ud af det og foranledige, at Kontinuiteten i Forklaringen brydes. Hvor Forklaringen derimod i sig selv indeholder forskellige Afsnit eller Begivenheder, f. Eks. vedrører flere Forbrydelser, vil en stykkevis Protokollation være naturlig. Det samme gælder ved Afhøringer af upaalidelige Vidner og ved Tilstaaelser efter forudgaaende Nægten. Thi dels har den skriftlige Fiksering af Forklaringen den Virkning paa Afhørte, at han faar Følelsen af, at den protokollerede Forklaring staar fast og ikke saa let kan gøres betydningsløs ved en Tilbagekaldelse, hvad der kan være et Motiv for ham til, naar han har gjort det første Skridt paa Vejen til Tilstaaelse, at fortsætte; dels vil senere, naar en eventuel Tilbagekaldelse af en Tilstaaelse rejser Tvivl om dennes Sandhed, netop dennes Tilblivelse være af største Betydning. Derfor gør det ogsaa Indtryk af mangelfuld Protokollation, naar man i en Forhørsudskrift træffer som Indledning til Forhøret en Vending som: »Arrestanten var fremstillet og erkender nu . . . .» Man spørger uvilkaarligt. »Hvorfor tilstaar han netop nu? Hvad er der gaaet forud for denne pludselige Tilstaaelse?« Hvis Protokollationen derimod paa dette Punkt er udførlig, bliver det psykologisk forklarligt,

¹⁾ Jfr. Munch-Petersen l. c. pag. 143 Note 3.

²⁾ Jfr. herom i det hele v. Höpler l. c. p. 207 ff.

hvorfor og hvorledes Tilstaaelse fremkommer, og Bedømmelsen af dens Paalidelighed bliver langt lettere og sikrere.

Betydningen af en omhyggelig Protokollation af Tilstaaelser fremgaar ogsaa af § 824, 2. Stk., der udtrykkeligt indskærper, at vigtigere Erklæringer af Sigtede og Forklaringer af Vidner og Syns- og Skønsmand saavidt muligt skal gengives med de paagældendes egne Ord.

At i det hele taget afgivne Forklaringer protokolleres saaledes, at de gengives med vedkommendes egne Ord, er nødvendigt for at opnaa en saavidt mulig nøjagtig Protokollation. Muligheden for Nøjagtighed formindskes i høj Grad, hvis Dommeren omskriver Afhørtes Forklaring, saa at Protokollationen formes som en Beretning om, hvad Tredjemand — in concreto Afhørte — har fortalt Dommeren. Det er en almindelig Erfaring, at et skriftligt Referat let giver Læseren et Billede, der er mere eller mindre misvisende, af den Person, hvis Forklaring refereres. Herpaa søger Loven at bøde ved Grundsætningerne om Mundtlighed og Umiddelbarhed, og i Overensstemmelse med denne Hensigt bør der da ogsaa tilstræbes en Protokollation, der giver et saa virkeligheds-tro Indtryk som muligt af Afhørte.

Dette naas dog ikke alene ved en Gengivelse med Afhørtes egne Ord. Protokollationen maa ogsaa gengive Ordenes sande Betydning. Ofte forklares der f. Eks. om »en frygtelig Angst«, »en forfærdelig Fart«, medens de Afhørte — ofte Kvinder — kun mener, at de blev bange, at den Bil, de saa, kørte hurtigt o. s. v. Hvis slige overdrevne Udtryk, der i Virkeligheden kun skal udtrykke, hvad man regelmæssigt betegner med langt svagere Udtryk, protokolleres ordret i Stedet for med Udtryk svarende til deres sande Betydning, bliver Protokollationen misvisende. Dette sker ogsaa, hvis Protokollatet indeholder Udtryk og Vendinger, der ikke svarer til Afhørtes Dannelsestrin, navnlig juridiske Vendinger, som det er indlysende, at Afhørte ikke har Begreb om. Paa den anden Side vil en allfor slavisk Gengivelse af en Persons uslebne Tale medføre et Indtryk af Raahed, som ikke svarer til Virkeligheden. Endelig er det klart, at man maa passe nøje paa Misforstaaelser paa Grund af forskellig Opfattelse af et Ords Betydning, navnlig Fremmedord, Fagudtryk, Dialektudtryk.

Medens Protokollatet bør formes som direkte Tale af Afhørte, vil det oftest være besværligt og uden Udbytte at forsøge at faa Afhørte til at gengive direkte Tale. Naar det

drejer sig om Injurier, har det jo ganske vist Betydning at faa den direkte Tale gengivet, men som Regel bør man sikkert renoncere paa Forsøget, thi den direkte Tale, der gives af Afhørte, vil som oftest være en Konstruktion, der ikke svarer til den virkelige Udtalelse.

Medens altsaa Protokollationen bør fremtræde hovedsagelig som gengivende Afhørtes Udsagn og ikke Dommerens, vil det dog ofte være nødvendigt at supplere Protokollatet med Dommerbemærkninger. Disse bør dog udelukkende vedrøre Fakta, og aldrig komme ind paa en Bevisbedømmelse. Medens saaledes Dommerbemærkninger vedrørende Momenter, der kan være af Betydning for Bevisbedømmelsen, f. Eks. at Afhørte er tunghør, stammer, er opbidset o. s. v., er berettigede og forsvarlige, er det at gaa ud over den rette Grænse for Dommerbemærkninger, hvis der til Protokollatet føjes Dommerbemærkninger saasom, at Vidnet gør et upaalideligt Indtryk, gør Indtryk af ikke at være normal o. lign. Endelig maa man undgaa den Art Dommerbemærkninger, der kun har det Formaal at sætte Læseren af det protokollerede i Stand til at se Protokollatet fra Dommerens Synspunkt. Slige Bemærkninger rummer Fare for at influere paa Læserens objektive Bedømmelse af Sagen.

Endelig bør saavel den almindelige Protokollation som Tilførsel af Dommerbemærkning ske saaledes, at Dommeren dikterer højt og tydeligt, thi kun derved bliver det Afhørte og de andre tilstedeværende muligt at kontrollere Protokollationen og paase, at Fejltagelser og Misforstaaelser ikke indløber i Protokollatet.

Som foran berørt, bør en summarisk Protokollation undgaaes. Paa den anden Side bør dog lige saa vel en vidtløftig Protokollation med Overflødigheder og unødvendige Gentagelser undgaaes. Thi skal en tilfredsstillende Protokollation opnaas, maa tilstræbes ikke blot Nøjagtighed, men ogsaa Korthed og Klarhed. Til en vis Grad kan Overflødigheder jo ikke undgaaes, forsaavidt som f. Eks. Protokollater foranledigede ved, at forskellige Spor har været forfulgt under Eftersøgning af en Sigtet, senere under Sagen viser sig at have været overflødige. Det afgørende maa være, at det for Sagen væsentlige, relevante, medtages, medens det uvæsentlige, irrelevante udelades. I Tvivlstilfælde maa det, der muligvis kan blive af Betydning, hellere medtages end udelades. Lovens § 824, 2. Stk. indskærper ogsaa udtrykkeligt, at det væsentlige Indhold af Forklaringerne skal gengives. Dog for at skabe den fornødne Korthed maa ikke blot det over-

flødige udelades, men hvad der optages i Protokollationen, maa gengives saa kort og koncist som muligt, da Udtværen og Gentagelser kun skaber Fejltagelser og Misforstaaelser. En yderligere Grund til Korthed er Hensynet til den senere Oplæsning — Dokumentation — for den dømmende Ret eller eventuelt Appelretten. Jo kortere Oplæsning, desto bedre. Thi det er uundgaaeligt, at en langvarig Oplæsning virker slovende paa Interessen for Oplæsningen, saa at de ubetydeligste Begivenheder, saasom at et Blyant falder paa Gulvet, en Dør aabnes, bliver interessante Fænomener, der drager Opmærksomheden til sig, og virker snart som en interessant Afveksling i Ensformigheden, snart som en irriterende Forstyrrelse, og i hvert Fald afleder Opmærksomheden fra Oplæsningen. I Bestræbelsen for at opnaa Korthed er der imidlertid Farer for, at Protokollationen bliver flygtig og overfladisk. En saadan Protokollation reduceres let til en betydningsløs og derfor forkastelig Dommerbemærkning, f. Eks. en Protokollation som: »For Retten var mødt N. N., der afgav en med forrige Komparents overensstemmende Forklaring.« Et saadant Protokollat er ganske upaalideligt. En ordret overensstemmende Forklaring er umulig, da allerede Forskellen i Opfattelse og Udtryksmaade maa medføre Divergenser i Forklaringen. Overensstemmelsen kan i hvert Fald kun være tilnærmelsesvis. Protokollatet er dernæst ikke et Referat af Vidnets Udsagn, men en Dom, der kan influere paa den dømmende Rets Bevisbedømmelse, og netop hvor der som i vor nye Retspleje anerkendes fri Bevisbedømmelse, maa Protokollationen holdes indenfor sine rette Grænser og kun gaa ud paa at tilvejebringe det Grundlag, bestaaende af Udsagn og andre Beviser, hvoraf den dømmende Ret ved Sammensætning af de enkelte Led som Stene i et Mosaikarbejde skal udarbejde Dommen. En yderligere Mislighed ved et Protokollat som det anførte er, at enten vil det fremkomme, hvor Dommeren før Afhøringen gør Vidnet bekendt med det forrige Vidnes Forklaring og derved kan influere paa Vidnets Forklaring, der da ikke bliver saa paalidelig som den burde være, eller ogsaa er Vidnet ikke gjort bekendt med det første Vidnes Forklaring, men Overensstemmelse fastslaas suverænt af Dommeren, medens Vidnet, som ikke har hørt eller læst den Forklaring, hvormed hans er »overensstemmende«, skal hæfte under Strafansvar for Rigtigheden af sin Forklaring. Dette er forkasteligt og tillige betænkeligt, forsaavidt angaar Strafansvaret. Thi hvis der senere rejses Tvivl om Vidneforklaringens Rig-

tighed, giver Protokollatet ikke den ringeste Oplysning om, hvad Vidnet virkelig har sagt. Et andet uheldigt Protokollat er en Afhøring, der refereres saaledes: »For Retten var mødt N. N., der vedtog sin ham forelæste Forklaring til Rapporten A.« Fraset de Tilfælde, hvor den paagældende blot inden Retten skal ratihabere sin udenretlige Forklaring, er et saadant Protokollat enten overflødigt eller mangelfuldt. Thi enten har den paagældende afgivet en fyldestgørende Forklaring for Politiet, og Indkaldelsen for Retten er da unødvendig, eller ogsaa tiltrænger Rapportforklaringen en nærmere Uddybning eller Supplering, og da maa Forklaringen nærmere protokolleres.

I Forbindelse med Protokollationens Korthed og Nøjagtighed staar Kravet om Klarhed. En grammatikalsk rigtig Protokollation med korte, klare Sætninger uden indviklede Perioder og uklare Vendinger vil bidrage til, at Misforstaaelser og Rettelser undgaas. En Berigtigelse af en tidligere Forklaring skal helst ikke blive nødvendig, thi det er vanskeligt at faa en tidligere Forklaring repareret, og det medfører altid, at Forklaringen ikke virker saa paalideligt som en uberigtiget Forklaring. Hvis Berigtigelse er nødvendig, bør den saa vidt muligt foretages straks efter Oplæsningen af Forklaringen. Oplæsning af Forklaringen bør derfor ikke undlades, da Oplæsningen muliggør straks at faa Fejl og Misforstaaelser berigtigede, og den bedste Kontrol vilde være Oplæsning ved Dommeren og ikke ved Protokolføreren, der lettere overser eller uvilkaarlig retter Fejl i Protokollatet. Ofte vil det ved Protokollation af Sagkyndiges Erklæringer give det klareste Protokollat, hvis den Sagkyndige faar Lov til selv at diktere sin Forklaring til Protokollen.

Sluttelig skal blot berøres Spørgsmaalet om Forelsen af Protokollen. Bortset fra de Retter, hvortil der er knyttet særlige Stillinger som Protokolfører, staar det vel Dommerne frit for at afgøre, hvorvidt en Jurist eller Ikke-Jurist skal føre Protokollen, men Reglen er dog sikkert, at en juridisk Kandidat fungerer som Protokolfører. For den, der beklæder Dommerstilling, er det naturligvis et Plus, hvis han har fungeret som Protokolfører og saaledes har praktisk Kendskab til Forhørsvirksomhed. For Protokolførelsens Skyld er det sikkert ikke nødvendigt at lade en Jurist fungere som Protokolfører. Tværtimod vil Arbejdet snarest være bedst tjent med en ujuridisk Protokolfører. Thi Protokolføreren bør først og fremmest være optaget af Arbejdet med Protokollationen, men den juridiske Kandidat vil interessere sig

mere for selve Forhøret, og Tanker og Opmærksomhed vil være optaget heraf. Dertil kommer, at der oftest vil være ret hyppig Skiften Protokolfører, hvis denne er Jurist, enten fordi Fuldmægtigene forflyttes, eller Omlægning af Arbejdet medfører Fratræden som Protokolfører. En ujuridisk Protokolfører, som efterhaanden faar stor Rutine, vil kunne gøre udmærket Fyldest og gennem langvarigt Samarbejde med en Dommer kunne være denne til stor Støtte ved Protokollationen. Endelig skal bemærkes, at det vilde være heldigt, om de nuværende haandskrevne Protokolltilførsler kunde erstattes af maskinskrevne. Hvis man kunde gennemføre en Ordning, hvorved Protokollationen foregik ved Brug af Skrivemaskine, vilde man undgaa de nu for uindviede næsten ulæselige Protokollater. Desuden vilde der spares baade Arbejde og Tid ved, at man blev fri for at tage Udskrifter af Forhøret. Ved Forhørets Slutning vilde dette kunne være beskrevet, hvad der under den nye Ordning ogsaa vilde medføre den Fordel, at under Sagens Gang kunde baade Paatalemyndighed og Forsvarer straks efter hvert Forhørs Slutning faa Udskrift af det passerede, medens de ellers let vil blive nødsagede til at vente paa Udskrift til den følgende Dag eller længere.